

Abstrakt

Předkládaná dizertační práce z historicko-sociologické perspektivy analyzuje společenský fenomén autismu a jeho vývoj v České republice. Na základě sociálně-konstruktivistické linie uvažování analyzuje strukturální proměny související s autismem. Zároveň pomocí interpretativního přístupu vysvětluje, jak společenský vývoj spojený s autismem působí na konkrétní aktéry, a jak jej konkrétní aktéři a skupiny aktérů vnímají a spoluutvářejí. Konkrétně je pozornost věnována třem klíčovým kategoriím aktérů – lidem s poruchami autistického spektra (PAS), rodičům a odborníkům. Autismus byl v Československu poprvé představen v 60. letech 20. století jako vzácná porucha v rámci dětské psychiatrie. Až do počátku 90. let se jednalo o raritní koncept, který se v československé společnosti neprosadil. Od počátku 90. let započal proces, v rámci kterého byl koncept autismu reformulován, rozšiřoval se v různých sférách společnosti a sloužil jako podklad pro vznik a vývoj nových společenských institucí. Formovalo se paradigma, které představovalo dominantní systém hodnot, představ a institucí spojený s konceptem autismu. V rámci tohoto paradigmatu se autismus v České republice etabloval jako nový konceptuální a institucionální prostor, který se vyděloval z kategorií mentálního postižení, duševních nemocí a do té doby nedignostikovaných odlišností. Práce ukazuje, jak se koncept autismu v rámci tohoto paradigmatu prosazoval do praxe řady oborů, ale také do sféry občanské společnosti. Vysvětluje, jak vznikaly a do praxe byly zaváděny specializované vzdělávací přístupy, terapie, sociální služby, jak vznikala specializovaná občanská sdružení. Objasňuje, jak se rozvíjel diskurz související s autismem, a jak pro formování paradigmatu autismu bylo zejména v jeho počátcích stěžejní čerpání informací ze zahraničí. Dizertace dále ukazuje, jak se autismus v rámci nového paradigmatu etabloval jako nová forma sociální identity. Koncept autismu se stává součástí identity rostoucího počtu lidí, zároveň je stále častěji uplatňován jako nástroj k identifikování ostatních. V závěru práce představuje působení aktivistů z řad lidí s autismem a ukazuje, že se v posledních letech lidé s PAS formují jako skupina aktivních aktérů ve formování diskurzu a dalších institucí autismu. Dizertační práce je založena na kvalitativním empirickém výzkumu, který kombinuje studium literatury a dokumentů, hloubkové rozhovory (s lidmi s PAS, s rodiči a s odborníky z různých oborů) a prvky zúčastněného pozorování.